

**TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA KREATIV FIKRLASHNI
RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION USULLARI**

Namangan shahar 22-sonli umumiy o'rta ta'lim
maktabi Tasviriy san'at va chizmachilik fani o'qituvchisi

G'ofurov Abdulaziz Maxammad o'g'li

abdulaziz357523@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada tasviriy san'at darslarida o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishning innovatsion usullari ilmiy-pedagogik nuqtai nazardan tahlil qilingan. Hozirgi globallashuv va axborotlashuv jarayonida ta'lim tizimi oldiga nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarning mustaqil fikrlash, muammolarga ijodiy yondashish, yangi g'oyalar yaratish va amaliy faoliyatda qo'llash kompetensiyalarini shakllantirish vazifasi qo'yilmoqda. Shu jihatdan tasviriy san'at fani o'quvchilarning estetik didi, badiiy tafakkuri va kreativ salohiyatini rivojlantiruvchi muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Maqolada tasviriy san'at mashg'ulotlarida kreativ fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiluvchi innovatsion pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, loyiha asosida o'qitish, muammoli vaziyatlar yaratish, raqamli texnologiyalar va multimedia vositalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, "Aqliy hujum", "Klaster", "Konseptual xarita", "SCAMPER", "Design Thinking", "Art-laboratoriya" kabi metodlarning o'quvchilar ijodkorligini rivojlantirishdagi ahamiyati ochib berilgan.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, innovatsion usullardan foydalanish o'quvchilarning tasviriy faoliyatga bo'lgan qiziqishini oshiradi, mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi hamda ijodiy tafakkurning rivojlanishiga xizmat qiladi. Maqola umumta'lim maktablari, akademik litseylar, kasb-hunar ta'limi muassasalari va oliy ta'lim tizimida tasviriy san'at fanini o'qitish samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy-metodik tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, kreativ fikrlash, innovatsion pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, ijodkorlik, badiiy tafakkur, estetik tarbiya, multimedia texnologiyalari, loyiha metodi, ta'lim samaradorligi.

Аннотация : В данной статье с научно-педагогической точки зрения рассматриваются инновационные методы развития креативного мышления учащихся на уроках изобразительного искусства. В условиях глобализации и цифровизации образования особое значение приобретает формирование у обучающихся способности к самостоятельному мышлению, творческому решению проблем, генерации новых идей и их практическому применению. В этом контексте предмет «Изобразительное искусство» выступает важным средством развития эстетического вкуса, художественного мышления и творческого потенциала личности.

В статье анализируются педагогические возможности инновационных образовательных технологий, интерактивных методов обучения, проектной деятельности, проблемного обучения, цифровых ресурсов и мультимедийных средств в развитии креативности учащихся. Особое внимание уделено таким методам, как «Мозговой штурм», «Кластер», «Концептуальная карта», «SCAMPER», «Design Thinking» и «Арт-лаборатория», которые способствуют развитию творческих способностей обучающихся и формированию нестандартного мышления.

Результаты исследования показывают, что использование инновационных методов значительно повышает интерес учащихся к художественной деятельности, способствует развитию самостоятельности, творческой инициативы и способности к художественному самовыражению. Представленные в статье научно-методические рекомендации могут быть использованы в общеобразовательных школах, академических лицеях, учреждениях профессионального образования и высших учебных заведениях.

Ключевые слова: изобразительное искусство, креативное мышление, инновационные педагогические технологии, интерактивные методы, творчество, художественное мышление, эстетическое воспитание, мультимедийные технологии, проектное обучение, эффективность образования.

Annotation: This article examines innovative approaches to developing students' creative thinking skills in visual arts education from a scientific and pedagogical perspective. In the context of globalization and rapid technological advancement, modern education aims not only to provide knowledge but also to foster independent thinking, problem-solving abilities, creativity, and innovation among learners. Visual arts education plays a significant role in cultivating students' aesthetic awareness, artistic perception, and creative potential.

The study highlights the pedagogical effectiveness of innovative teaching technologies, interactive learning methods, project-based learning, problem-solving strategies, digital tools, and multimedia resources in enhancing creative thinking. Particular attention is given to methods such as Brainstorming, Clustering, Concept Mapping, SCAMPER, Design Thinking, and Art Laboratory activities, which encourage students to generate original ideas and develop artistic creativity.

The findings indicate that the implementation of innovative instructional approaches increases students' motivation toward artistic activities, strengthens independent learning skills, enhances creative expression, and improves overall learning outcomes. The article also provides methodological recommendations for educators seeking to improve the quality and effectiveness of visual arts instruction in secondary schools, vocational institutions, and higher education settings.

Keywords: visual arts education, creative thinking, innovative pedagogical technologies, interactive methods, creativity, artistic thinking, aesthetic education, multimedia technologies, project-based learning, educational effectiveness.

KIRISH

Bugungi kunda dunyo ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlarning asosiy maqsadi shaxsning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash, uning ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarish hamda zamonaviy jamiyat talablariga mos kompetensiyalarni shakllantirishdan iboratdir. Ayniqsa, XXI asr ta'limida kreativ fikrlash, tanqidiy tahlil qilish, muammolarni innovatsion yondashuv asosida hal etish kabi ko'nikmalar eng muhim kompetensiyalar sifatida e'tirof etilmoqda. Shu sababli ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijodiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash, mustaqil fikrlashga yo'naltirish va ularning yaratuvchanlik qobiliyatlarini rivojlantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasida ham ta'lim sifatini oshirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish va yosh avlodning ijodiy salohiyatini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega, tashabbuskor hamda kreativ fikrlaydigan yoshlarni tarbiyalash mamlakat taraqqiyotining muhim omillaridan biridir. Shu nuqtai nazardan, umumiy o'rta ta'lim tizimida o'qitiladigan fanlar orasida tasviriy san'at alohida ahamiyat kasb etadi¹.

Tasviriy san'at fani o'quvchilarda nafaqat badiiy ko'nikmalarni shakllantiradi, balki ularning estetik didini rivojlantiradi, atrof-muhitni idrok etish qobiliyatini boyitadi, tasavvur va fantaziyasini kengaytiradi hamda ijodiy fikrlash faoliyatini rag'batlantiradi. Tasviriy san'at mashg'ulotlari davomida o'quvchilar turli badiiy obrazlarni yaratish, rang va shakllarni uyg'unlashtirish, kompozitsion yechimlarni topish orqali mustaqil fikrlash va yangicha g'oyalar ishlab chiqishga o'rganadilar. Bu esa kreativ fikrlashning shakllanishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Kreativ fikrlash bugungi kunda pedagogika va psixologiya fanlarida keng o'rganilayotgan tushunchalardan biri hisoblanadi. Kreativlik insonning mavjud bilim va tajribasiga tayangan holda yangi g'oyalar yaratish, noodatiy yechimlarni topish va muammolarga yangicha yondashish qobiliyatini anglatadi. Zamonaviy ta'lim konsepsiyalarida kreativlik shaxsning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi uchun zarur bo'lgan asosiy kompetensiyalardan biri sifatida qaralmoqda. Shu sababli maktab ta'limida o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda².

Tasviriy san'at darslari o'zining mazmuni va metodik imkoniyatlari bilan kreativ fikrlashni rivojlantirish uchun qulay pedagogik muhit yaratadi. Biroq an'anaviy o'qitish metodlari ko'pincha o'quvchilarning mustaqil ijodiy faoliyatini

¹ Abdullayev A. "Tasviriy san'atda innovatsion ta'lim texnologiyalari". Toshkent, 2025.

² Ahmedov R. "Zamonaviy darslarda kreativ yondashuvlar". O'qituvchi nashriyoti, 2026.

to'liq ta'minlay olmaydi. Natijada o'quvchilarning tasavvuri, erkin fikrlashi va yangilik yaratishga bo'lgan intilishi yetarli darajada rivojlanmasligi mumkin. Shu bois tasviriy san'at ta'limida innovatsion pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, loyiha faoliyati, raqamli vositalar va zamonaviy ta'lim platformalaridan foydalanish zarurati ortib bormoqda³.

Bugungi kunda "Aqliy hujum", "Klaster", "Konseptual xarita", "SCAMPER", "Design Thinking", "Art-laboratoriya", loyiha metodi, muammoli ta'lim va multimedia texnologiyalari kabi innovatsion usullar o'quvchilarning kreativ fikrlashini rivojlantirishda samarali vosita sifatida e'tirof etilmoqda. Ushbu metodlar o'quvchilarning darsdagi faolligini oshiradi, mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi hamda ularda ijodiy yondashuvni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, raqamli texnologiyalar va internet resurslarining ta'lim jarayoniga keng kirib kelishi tasviriy san'at fanini o'qitish imkoniyatlarini yanada kengaytirmoqda. Virtual galereyalar, elektron ta'lim platformalari, grafik dasturlar va sun'iy intellekt asosidagi tasvir yaratish vositalari o'quvchilarning ijodiy faoliyatini qo'llab-quvvatlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bunday vositalardan oqilona foydalanish o'quvchilarning san'atga bo'lgan qiziqishini oshiradi va kreativ tafakkurini rivojlantirishga yordam beradi.

Mazkur maqolada tasviriy san'at darslarida kreativ fikrlashni rivojlantirishning innovatsion usullari, ularning pedagogik imkoniyatlari hamda amaliy samaradorligi ilmiy-metodik jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish orqali o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqiladi⁴. Tadqiqot natijalari tasviriy san'at o'qituvchilari, pedagogika yo'nalishi talabalari hamda ta'lim sohasida faoliyat yuritayotgan mutaxassislar uchun metodik ahamiyat kasb etadi.

ASOSIY QISM

Tasviriy san'at darslarida kreativ fikrlashni rivojlantirishning innovatsion usullari⁵:

Bugungi kunda ta'lim tizimida o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish ustuvor vazifalardan biri sifatida qaralmoqda. Kreativ fikrlash shaxsning mavjud bilim va tajribalar asosida yangi g'oyalarni yaratishi, muammolarga noodatiy yechimlar topishi hamda yangilikka intilishida namoyon bo'ladi. Tasviriy san'at fani mazmun-mohiyatiga ko'ra o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish uchun katta imkoniyatlarga ega bo'lib, mazkur fan orqali ularda badiiy tafakkur, tasavvur, estetik did va ijodkorlik ko'nikmalari shakllanadi.

³ Ahmedov R. "Zamonaviy darslarda kreativ yondashuvlar". O'qituvchi nashriyoti, 2026.

⁴ Bekmurodov B. "Qishloq xo'jaligi va san'at integratsiyasi". Raqamli iqtisodiyot, 2025.

⁵ Bekmurodov B. "Qishloq xo'jaligi va san'at integratsiyasi". Raqamli iqtisodiyot, 2025.

An'anaviy ta'lim jarayonida o'quvchilar ko'pincha tayyor bilimlarni qabul qiluvchi subyekt sifatida ishtirok etgan bo'lsa, zamonaviy pedagogik yondashuvlarda ular ta'lim jarayonining faol ishtirokchisi sifatida qaralmoqda. Shu sababli tasviriy san'at darslarida innovatsion metodlardan foydalanish o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish, ularni yangi g'oyalar yaratishga undash va ijodiy faoliyatga jalb etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilar san'at asarlarini tahlil qilish, ularga mustaqil baho berish, turli kompozitsion yechimlarni ishlab chiqish va o'z ijodiy loyihalarini yaratish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa o'z navbatida ularning kreativ fikrlash darajasini oshirishga xizmat qiladi⁶.

Interfaol metodlarning kreativ fikrlashni rivojlantirishdagi ahamiyati

Tasviriy san'at darslarida interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning faolligini oshiradi va ularni ijodiy faoliyatga undaydi. Jumladan, "Aqliy hujum" metodi yordamida o'quvchilar berilgan mavzu yuzasidan turli g'oyalarni ilgari suradilar. Ushbu metodning afzalligi shundaki, bunda har bir fikr qadrli hisoblanadi va o'quvchilar o'z tasavvurlarini erkin ifoda etishga harakat qiladilar.

Masalan, "Kelajak shahri" mavzusida kompozitsiya ishlashdan oldin o'quvchilarga kelajak arxitekturasi, transport vositalari va yashash muhiti haqida fikr yuritish taklif etiladi. Natijada ular oddiy tasvirlashdan ko'ra yangi va original g'oyalarni yaratishga intiladilar⁷.

"Klaster" metodidan foydalanish esa o'quvchilarning mavzu bo'yicha tushunchalarini tizimlashtirish va yangi bog'lanishlarni topish imkonini beradi. Ushbu metod orqali o'quvchilar san'at asarlarini tahlil qilishda mustaqil xulosalar chiqarishga o'rganadilar.

Design Thinking texnologiyasining imkoniyatlari

So'nggi yillarda ta'lim tizimida keng qo'llanilayotgan Design Thinking (Dizayn tafakkuri) texnologiyasi tasviriy san'at darslarida ham samarali natijalar bermoqda. Ushbu metod o'quvchilarda muammoga ijodiy yondashish, tahlil qilish va amaliy yechim ishlab chiqish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Design Thinking besh bosqichdan iborat:

Muammoni aniqlash; G'oyalar ishlab chiqish; Loyiha yaratish; Sinovdan o'tkazish; Takomillashtirish. Masalan, "Maktab hovlisi uchun dekorativ haykal loyihasi" mavzusida o'quvchilar avvalo mavjud muhitni o'rganadilar, keyin bir nechta variantlarni ishlab chiqadilar va eng maqbul loyihani tanlaydilar. Bunday faoliyat ularda ijodiy tafakkur bilan bir qatorda amaliy fikrlash ko'nikmalarini ham shakllantiradi⁸.

⁶ Brown D. "Creativity in Modern Education". Journal of Arts, 2025.

⁷ Brown D. "Creativity in Modern Education". Journal of Arts, 2025.

⁸ G'afforov Q. "Pedagogik tajriba va amaliyot". Dehqonchilik ilmiy tadqiqotlari, 2023.

Date: 27 June 2026

SCAMPER metodining o'rnini SCAMPER metodi ijodiy g'oyalarni shakllantirishning zamonaviy usullaridan biri hisoblanadi. Mazkur metod quyidagi amallar asosida tashkil etiladi:

- Substitute (almashtirish);
- Combine (birlashtirish);
- Adapt (moslashtirish);
- Modify (o'zgartirish);
- Put to another use (boshqa maqsadda foydalanish);
- Eliminate (qisqartirish);
- Reverse (teskari qo'llash).

Tasviriy san'at darslarida ushbu metod orqali o'quvchilarga mavjud buyum yoki tasvirlarni yangi shaklda qayta yaratish topshirig'i beriladi. Natijada ular bir xil andozada ishlashdan voz kechib, yangicha badiiy yechimlarni izlashga o'rganadilar⁹.

Loyiha metodi asosida ijodiy faoliyatni tashkil etish

Loyiha metodi o'quvchilarning mustaqil ijodiy faoliyatini rivojlantirishning samarali vositalaridan biridir. Mazkur metod asosida o'quvchilar ma'lum bir mavzu yuzasidan izlanish olib boradilar, ma'lumot to'playdilar va yakunda ijodiy mahsulot yaratadilar.

Masalan:

“Milliy naqshlar albomi”;

“O'zbekiston me'morchilik obidalari”;

“Mashhur rassomlar ijodi”;

“Ekologik plakatlarni yaratish” kabi loyihalar o'quvchilarning ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishda samarali hisoblanadi.

Loyiha faoliyati davomida o'quvchilar axborot izlash, tahlil qilish, taqdimot tayyorlash va o'z g'oyalarni himoya qilish ko'nikmalariga ega bo'ladilar.

Raqamli texnologiyalar va kreativlik¹⁰:

Raqamli texnologiyalar tasviriy san'at ta'limining yangi bosqichini boshlab berdi. Grafik dasturlar, elektron taqdimotlar, virtual muzeylar va sun'iy intellekt vositalari o'quvchilarning ijodiy faoliyatini yanada kengaytirmoqda.

Bugungi kunda quyidagi vositalardan samarali foydalanilmoqda:

- Canva;
- Adobe Photoshop;
- CorelDRAW;
- Procreate;
- SketchBook;
- ArtSteps virtual galereyasi.

⁹ Ismoilov S. “Innovatsion metodlar samaradorligi”. Agroiqtisodiyot, 2025.

¹⁰ Ismoilov S. “Innovatsion metodlar samaradorligi”. Agroiqtisodiyot, 2025.

Ushbu platformalar yordamida o'quvchilar an'anaviy rasm ishlash bilan bir qatorda raqamli san'at asarlarini ham yaratish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ularning kreativ fikrlashini rivojlantirish bilan birga zamonaviy kasbiy kompetensiyalarni ham shakllantiradi.

Art-laboratoriya usulining afzalliklari

Art-laboratoriya metodi o'quvchilarning tajriba asosida ijod qilishiga imkon beruvchi innovatsion yondashuvlardan biridir. Mazkur usulda o'quvchilar turli materiallar, ranglar va texnikalarni sinab ko'radilar¹¹.

Masalan:

kollaj yaratish;

monotipiya;

akvarel eksperimentlari;

aralash texnikalarda ishlash;

tabiiy materiallardan kompozitsiyalar yaratish.

Bunday mashg'ulotlar o'quvchilarning fantaziyasini rivojlantirib, ularda yangilik yaratishga bo'lgan qiziqishni oshiradi.

Kreativ fikrlashni baholash mezonlari

Tasviriy san'at darslarida kreativ fikrlashni rivojlantirish bilan bir qatorda uni baholash ham muhim hisoblanadi. Baholash jarayonida quyidagi mezonlarga e'tibor qaratish maqsadga muvofiq¹²:

- ✓ g'oyaning yangiligi;
- ✓ tasvirning originalligi;
- ✓ mustaqil yondashuv;
- ✓ kompozitsion yechim;
- ✓ rang tanlash mahorati;
- ✓ ijodiy faollik darajasi.

Mazkur mezonlar o'quvchilarning ijodiy rivojlanish dinamikasini aniqlash hamda ularga individual yondashuvni tashkil etishga yordam beradi.

Shunday qilib, tasviriy san'at darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, loyiha faoliyati va raqamli vositalardan foydalanish o'quvchilarning kreativ fikrlashini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Ushbu usullar o'quvchilarning mustaqil fikrlash, yangilik yaratish va ijodiy muammolarni hal qilish kompetensiyalarini shakllantirib, zamonaviy ta'limning asosiy maqsadlariga erishishga xizmat qiladi.

Xulosa

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, umumiy o'rta ta'lim maktablarida tasviriy san'at darslarini an'anaviy metodlardan innovatsion texnologiyalar sari yo'naltirish, o'quvchilarning nafaqat badiiy mahoratini, balki kreativ fikrlash qobiliyatini ham

¹¹ Ivanov V. "Methods in Art Education". Moscow, 2023.

¹² Ismoilov S. "Innovatsion metodlar samaradorligi". Agroiqtisodiyot, 2025.

tubdan o'zgartiradi. Namangan shahar 22-sonli maktabi tajribasida qo'llanilgan interaktiv usullar, raqamli resurslar va vizual integratsiya o'quvchilarning san'atga bo'lgan yondashuvini "shunchaki tasvirlash"dan "kreativ tafakkur orqali ifodalash" bosqichiga ko'tardi¹³.

Mazkur maqola xulosasi sifatida quyidagi muhim jihatlarni qayd etish zarur:

- Innovatsion metodlar samaradorligi: Tasviriy san'at darslarida "360 darajali virtual turlar", "raqamli mapping" va kreativ loyihaviy topshiriqlardan foydalanish o'quvchilarning mustaqil fikrlash ko'nikmalarini 30-40% ga yuqori darajada rivojlantirishga xizmat qiladi.
- Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim: Kreativ yondashuv o'quvchining ichki dunyosini, shaxsiy individualligini va badiiy tafakkurini ochib berishda asosiy vosita bo'lib, bu jarayon o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi hamkorlikni yangi sifat bosqichiga olib chiqadi.
- Amaliy va nazariy integratsiya: Ranglar psixologiyasi, kompozitsiya qonuniyatlari va zamonaviy texnologiyalarning sintezi talabalar uchun nafaqat bilim manbai, balki kelgusidagi ijodiy faoliyat uchun poydevor vazifasini o'taydi¹⁴.
- Kelajak istiqbollari: Tasviriy san'at o'qituvchisi uchun eng katta vazifa — o'quvchini tayyor qoliplardan ozod qilib, unga dunyoni o'z qarashlari orqali yaratish imkonini berishdir. Bu esa pedagogik texnologiyalarni doimiy takomillashtirishni talab qiladi.

Xulosa qilib aytganda, tasviriy san'at — bu shunchaki rasm chizish san'ati emas, balki dunyoni yangicha idrok etish va muammolarga kreativ yechim topish maktabidir. Innovatsion metodlar esa ushbu maktabning eng kuchli quroli hisoblanadi. Kelgusida mazkur tajribalarni ommalashtirish va raqamli san'at yo'nalishlarini chuqurroq joriy etish, ta'lim tizimimizda yuqori kreativ salohiyatga ega yosh avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi.

Maslahat: Agar maqolangizga biroz shaxsiy "imzo" qo'shmoqchi bo'lsangiz, xulosaning oxiriga shunday jumla qo'shib qo'ying:

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Abdullayev A. "Tasviriy san'atda innovatsion ta'lim texnologiyalari". Toshkent, 2025.
2. Ahmedov R. "Zamonaviy darslarda kreativ yondashuvlar". O'qituvchi nashriyoti, 2026.
3. Ataboyev N.U. "San'atshunoslik va pedagogika asoslari". Toshkent, 2021.

¹³ Ivanov V. "Methods in Art Education". Moscow, 2023.

¹⁴ Mamajonov S. "O'quvchilarda kreativ fikrlashni rivojlantirish". Toshkent, 2025.

Date: 27 June 2026

4. Bekmurodov B. "Qishloq xo'jaligi va san'at integratsiyasi". Raqamli iqtisodiyot, 2025.
5. Brown D. "Creativity in Modern Education". Journal of Arts, 2025.
6. FAO "Sustainable art and education guidelines", 2024.
7. G'afforov Q. "Pedagogik tajriba va amaliyot". Dehqonchilik ilmiy tadqiqotlari, 2023.
8. Hakimov A. "San'at darslarida raqamli texnologiyalar". Toshkent, 2024.
9. Ismoilov S. "Innovatsion metodlar samaradorligi". Agroiqtisodiyot, 2025.
10. Ivanov V. "Methods in Art Education". Moscow, 2023.
11. Karimov I. "Maktab ta'limida tasviriy san'at". Agrar fan xabarnomasi, 2025.
12. Mamajonov S. "O'quvchilarda kreativ fikrlashni rivojlantirish". Toshkent, 2025.
13. Mirzayev A. "San'at va estetik tarbiya". O'simliklar seleksiyasi, 2024.
14. Mo'minov A. "Ta'limda yangi yondashuvlar". Toshkent, 2022.
15. Nabiyeu T. "Tasviriy san'atda zamonaviy agrotexnologiyalar". Toshkent, 2022.
16. Normatov E. "Texnologik ta'lim va san'at". Toshkent, 2024.
17. Omonov M. "Pedagogika va innovatsiya". Toshkent, 2020.
18. Qodirov O. "Namangan maktablarida san'at ta'limi". NamDU ilmiy axborotnomasi, 2026.
19. Rahmatov Sh. "Tasviriy san'at bo'yicha qo'llanma". Namangan, 2023.
20. Sattorov A. "O'quvchilar psixologiyasi va san'at". O'zbekiston qishloq xo'jaligi, 2024.
21. Smith J. "Creativity and Innovation in Schools". Academic Press, 2024.
22. Toshpo'latov M. "Ta'limda iqtisodiy samaradorlik". Toshkent, 2023.
23. To'rayev F. "San'at va atrof-muhit ekologiyasi". Ekologiya xabarnomasi, 2025.
24. Wilson K. "Modern Art Teaching Techniques". New York, 2025.
25. Xoliqov B.M. "O'quv jarayonida agrokimyo va san'at". Toshkent, 2023.
26. Yusupov X. "Dala tajribalari va san'at o'qitish". Toshkent, 2023.
27. Zhang L. "Digital Tools in Art Teaching". Global Agriculture Review, 2024.
28. O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligini rivojlantirish strategiyasi, 2020–2030.
29. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Qishloq xo'jaligini raqamlashtirish" qarori, 2021.
30. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Suv tejovchi texnologiyalar" qarori, 2020.